

9 BİN YILLIK DELİKANLI ÇUMRA

CİLT: 1 • SAYI: 10

ÇUMRA KÜLTÜR VE SANAT TOPLULUĞU ADINA :
SADIK GÖKCE- SEDAT ULUPINARLI

26 MART 2022 CUMARTESİ

ÇUMRA DEVLET HASTANESİ

ACIL

ÇOCUKLUĞUMUN ÇUMRASI

YAYIN KURULU

- SADIK GÖKCE
- SEDAT ULUPINARLI
- ZEKİ TÜRKER
- ANUŞ GÖKCE
- MUSTAFA YAVUZ
- ÇOLAK
- ELİFE YILMAZ MISRAL

İÇİNDEKİLER

- EDİTÖRDEN
- SADIK GÖKCE**
- KAVUN BAYRAMI
- FATMA YALÇINKAYA**
- CEMRELER
- DÜŞÜNCE
- AHMET GÖK**
- ÇOCUKLUĞUMUN
- ÇUMRASI
- ELİFE YILMAZ**
- MISRAL**
- ÇOCUKLUĞUMUN
- BARDAKÇI MAHALLESİ
- METİN EREN**
- İSTEK
- ANUŞ GÖKCE**
- ÇUMRA'NIN
- HELVACI VE
- MARKETÇİLERİ
- SEDAT ULUPINARLI**

EDİTÖRDEN

Soğuk ve sert geçen bir kışın son günlerini geride bırakırken içinizi ısıtacağımı düşündüğüm Dokuz Bin

Yıllık Delikanlı ÇUMRA ilavemiz ile onuncu kez karşınızdayız.

Geride kalan 9 sayıda değişik kalemler size kendi Çumra'sını anlattı. Bu anlatılanlar bize geçmişin Çumra'sı hakkında değişik ve ilginç bilgi aktardı. Bundan sonra da Allah izin verirse bu tür yazılara devam edeceğiz...

Birkaç sayımızda da "Hayalimdeki Çumra" başlığı altında gençlerin görmek istedikleri Çumra'yı yazdık. Ancak her ne hikmetse bizim ulaştığımız gençlerimiz vakit darlığı veya henüz hazır olmamak gibi mazeretleri yüzünden yazamadılar. İnaniyorum ki bizim ulaşamadığımız, bilmediğimiz, duymadığımız genç isimler vardır yazmak isteyen. Bu gençlerin yazılarını bize ulaştırmalarını bekliyoruz. Gönderilecek her yazıyı ciddiye alıp değerlendirmeye çalışacağız. Değerlendirmede yazıları da niçin değerlendirmedeğimiz konusunu belirten bir yazı ile sahibine göndereceğiz.

Bu ilave Çumra'nın ortak malıdır. Kimse bu konuda tek başına söz sahibi değildir. Ancak yazılardan sorumlu birisi olması gerektiği hepimizin malumu... Bu sorumluluk şimdilik bana yüklenmiş vaziyette. Görevimin bilinci içerisindeyim ve bütün isimlerin üzerinde ÇUMRA isminin olması gerektiğini düşünüyorum. Bunu da tavizsiz uygulamaya çalışıyorum.

Hatalarımız oluyordur elbette... Ama bu hataların kasıtlı olmadığını ve asgari seviyeye indirmek için büyük gayret sarf edildiğini gönül rahatlığı içerisinde söyleyebilirim.

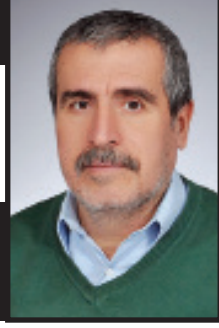
Geçen yıl haziran ayında bir grup arkadaşla yola çıkmaya karar verdiğimizde nasıl bir yükün altına girdiğimizin bilincinde idik. Hiç birimiz bu işten kendi lehimize bir şeyler devşirmek düşüncesinde değildik. Halen de öyle düşünüyoruz. Çumra bizi emziren ve büyüten toprak. Şimdi de evlatları borcunu ödemeye çalışıyor. Bütün yapılanlar ve gayretler bu borcun ödenmesine yönelik. İnşallah bu işi bihakkın becerebiliriz...

Çumra'yı sevenler ve Çumra için bir şeyler yapmak isteyenlerin bulunduğu bu sayfalarda sizleri de görmek ve sayımızın artmasına şahit olmak bizim için büyük mutluluk olacaktır.

Çumra'yı sevenlerin sayısının artması dileği ile... "NİYET HAYR AKİBET HAYR" diyorum.

SADIK GÖKCE

sadikgokce@hotmail.com

KAVUN BAYRAMI

Eskisi kadar sık kullanılmayan sosyal medya hesaplarından birisi haline gelen facebook sayfamda arada bir de olsa bakma gereği duyarım. Bu bakışım da hemşehrim dostum bir hanımın eskiye özlem duyan bir paylaşımı gözüme çarptı. Paylaşılan çok güzel bir kar yağışı anında yan yana yürüten bir çiftin siyah beyaz fotoğrafıydı. Geçmiş özlemini kelimelerinde buram buram tüttüren dizelerden oluşan da bir şiir bu eski siyah beyaz fotoğrafa eşlik ediyordu. Şiiri okuyan resme bakan herkes aynı duyguda mı birleşiyor diye merak edip bir de yorumlara bakayım dedim. Görünen o ki pencere aynı olsa da oradan bakan herkes aynı şeyi görmüyor. Paylaşımın amacı bir zamanların daha anlamlı olduğunu hatırlatmak olsa da aynı pencereden bakanların hatıraları özlemleri ve hüsrancıları aynı olmadığı için etkileri de tabii ki türlü türlü olmuş. Kimisi kuzine sobanın insanın içini ısıtan sıcaklığı sırtında hissederken kimisi üstünde kaynayan çayın tadını damağında hissetmiş; kimisi de sobanın külünü alırken genzine dolan yavan kül kokusunu hatırlayıp geçmişini özlemediğine karar vermiş.

Hem resim hem yorumlar kendi çocukluğumun takvimine baktırdı beni. Ne gördüm peki? Küçük bir ufuk küçük bir mekân... Hemen asıl soruyu sordum kendime 'mutlu muydum?' Evet! Çünkü çocuktum. Hayat denen silindirle henüz tanışmamıştım. Omuzlarımda adına sorumluluk dediğimiz ağırlığı tonları bulan yük henüz yoktu. Karamsar görünmek istemem ama içine hiçbir şeyin girmediği has mutluluk sanırım yalnızca çocuklukta mümkün oluyor. Bu nedenle büyüdüğümüzde de gerçekten mutlu olduğumuzu anlatmak istediğimizde dahi 'çocukça mutluluk' tanımına ihtiyaç duyuyoruz.

Aslında ne geçmişte yaşananlar daha az ıstıraplı ne de daha güzel. Sadece eski zaman diliminde kaldığı için etkileri silindirden geçmiş daha iyiymiş gibi görünüyor gözümüze. Ya da içinde yaşadığımız zaman diliminde daha karmaşık daha yoğun veya sıkıntılı koşullar eskiyi daha cazip kıyor gözümüzde. Çünkü şu an da her şeyin

**FATMA
YALÇINKAYA**

etkisini hâlâ taze taze hissetmekteyiz.

Bu yüzden ben neyi özlemle hatırlıyorum diye kendi takvimime baktım. Özel bir anım genişçe gülümsetti beni. Çocukluğunun ufkunun genişliği ise kahkaha attırdı desem yeridir. Çok net bir hatıradır, Kavun cenneti Çumra'da ana caddeden geçen kavun dolu kasalarıyla kamyonlar. Koyu kalın çadır bezleriyle kapatılmış kalın halatla emniyete alınmış yüklerin üzerinde oturan işçi kadınlar. Yüzleri güneşten korunsun diye tülbentle sarılmış yaşlı genç işçi kadınlar. Hemen yanlarında içine kavun doldurulmuş torbalar. Tarla sahibi patronlar işçilerine gün sonunda evlerine götürsünler diye verirdenmiş. O zaman buna hiç de hayretle bakmazdım, çünkü bu cömertlik yanı başımızda başka başka durumlarda her an gördüğümüz sıradan bir olaydı. Fakat düşününce bu insani tavrı artık unuttuğumu fark ettim. Bu görüntü benim çocukluk hayalimi oluşturuyordu. O kamyonların üzerinde yüzü tülbentle kapalı, halatlara tutunmuş hızla ana yoldan geçen bir kamyonun üzerinde oturmak. İçinde yaşadığım mekânın küçüklüğü ufkumun ancak bu kadar genişlemesine izin vermiş demek ki. Yaz boyu yaşadık bu manzarayı. Hele akşam saatlerinde birbirine eklenmiş gibi arka arkaya hızla geçen kamyonlar, traktörler bir çocuğun akşamüzeri canlı seyirlik manzarasıydı. Kendimi o kamyonun üzerinde düşünmek beni öyle mutlu ediyordu ki... Hele bir de kamyonun kasası yeni ise hayallerim daha da büyürdü. Yazın ortalarına doğru kavunlar kamyon kasasından iner o küçük ilçenin hükümet meydanında kendi bayramında stantlar üzerinde türlü şekillerde kesilmiş renkli fon kâğıtlarıyla süslenmiş halleriyle karşımıza çıkardı.

O günün en iyi imkânlarıyla hazırlanmış olsa da sıcak kuruttuğu bozkır toprağı her basanın ayağını sarar, sarı sıcak, yöre insanının yüzünü kavururdu.

Bu kavruk insanların hem yüzünde hem duruşunda zorlu bir emeğin izini hemen görürdünüz. Hükümet Meydanında süslü süslü kesilmiş şekilleri ile rengârenk kavunlar sanki lezzetine lezzet katmış izlenimi verirdi. Hele kara kavunlar çekirdeğine doğru sandan turuncuya çalan rengi ile sulu sulu tazeliği ile tadından yenmez dedirtirdi. Hükümet Meydanının gözüme asırlık gibi görünen ağaçları renkli ışıklar ve fon kâğıtları ile süslenir, yörenin yegâne etkinliği ile yılda bir görebildiği en eğlenceli haline bürünürdü. Etrafta dolaşan insanlar aylarca verilen zorlu emeğin sonucunu mu yoksa yılda bir gelen bu keyifli aralığı mı gözlerdi bilinmez. Bilinen o ki eski niteliği olmasa da kavun bayramının unutulmamak üzere yöreye hâlâ kavunun merkezi unvanını kazandırdığıdır

Şimdi anlıyorum, ben o kadar küçükmüşüm ki gördüğüm her şey görkemli ve şatafatlı hissi vermiş.

Sanki Hükümet Meydanında iğne atsan yere düşmez gibi bir kalabalık, görkemli ağaçlar, kareli kırmızı beyaz örtüleri ile tah-ta sandalye ve masalar, oturacak yer yok dedirten bir kalabalık, rengârenk 23 Nisan havasındaki süslü ağaçlar, ışıkları göz alan çay bahçesi ve bütün köyleri davet etmiş

Çumra...

Bayramından sonra kavunu, karpuzu evlerimizin dış mutfaqlarında ağırladık. Yiğün yiğün... O zamanlar gelenekti pazara giden kadınların at arabasıyla eve dönmesi. Giderken tasarruf edilir arabaya binilmez ayaklara yüklenilirdi. Ama pazardan dönerken içi dolu sepetleri çizgili Pazar çantalarını ne ayaklar ne o kollar taşıyamazdı. Sınırlı 'pazar harçlığı' almış kadınların zaten içi pek dolu olmayan kullanılmaktan yıpranmış cüzdanlarından çıkardıkları kuruşları üç beş kişinin birlikte kiraladıkları arabacıya verişleri, çocukluğunun klasikleri arasındadır.

Aynı at arabaları bu kez yaz sonuna doğru pazardan ya da yaz boyu birbiri arkasına eklenmiş kavun karpuz römorklarından alınmış yiğünleri evimizin bir köşesine getirmekte görevliydi.

Bu bereket hâli beni çok etkilemiş ki birçok şeyi unuttuğum halde her bir karpuz ya da kavun alışımında bu fotoğraf aklımda her defasında yeniden canlanır. Seçenekler sınırlıydı fakat her bir seçenektan payımıza düşen hayli bereketliydi.

Yeniden sordum kendime güzel olan geçip giden miydi? Yoksa geçip gidene masumiyetin kattığı lezzet miydi?

CEMRELER DÜŞÜNCE

Şubat ayı geldi cemreler düşer
Topraktan filizler baş verir gayri
Dağlarda kar erir dereler taşar
Bu sene ekinler beş verir gayri

El ile toprağı deşer ekerim
Bahçemde her yere güller dikerim
Ağaç gölgesinde derdim dökerim
Mayıs hayal verir düş verir gayri

Temmuz yorar bizi yakar iyice
Terletir terletir sıkır iyice
Tansiyon on beşe çıkar iyice
Sıcakın ardından düş verir gayri

Güz ayında hüznün kaplar içini
Topluyorlar göçmen kuşlar göçünü

AHMET GÖK

Ekimde ağaçlar döker saçını
Yiğitler ayaza dök verir gayri

Gök Ahmet her biri ayrı bir güzel
Kimine bir türkü kimine gazel
Sonu kara toprak kişiye özel
Saptırmaya tahta taş verir gayri

Ocakta hazır mı odun kömürün
Kar yağar üşütür kış verir gayri
Kapatır üstünü yerde çamurun
Yollara çatıya kuş verir gayri

ÇOCUKLUĞUMUN ÇUMRASI

Biz kanal ardının çocuklarıydık! Baraj mahallesiyle; kanalın ardıyla tanışıklığımız 1978 yılının son aylarıydı.

Evin tek oğlu olan babam, köyde babasını yalnız bırakamamış, dedem rahmetli olunca da köyümüz İnliden Çumra'ya taşınmıştık. Beş yaşlarındayım.

Dört ablam, halam, ebem, epey sonra aramıza katılacak erkek kardeşimle kalabalık bir aileydik. Babam, İnni'li (İnli)Gara Memmed (Yılmaz), dedem Hocanoğlu Memiş idi. Ebem gara kıl çadırda doğmuş Hacce aba. Anacığım ise Sodorlu Çallı İmine'nin kızı Havayşa.

Çiftlik sokak ile Öziş sokağının kesiştiği köşeydi bizim evimiz. Yüksekçe ve beyaz badanalı, pencerelerinde on bir aylık ve tavşan çiçeklerinin süslediği, büyükten küçüğe bir hiyerarşinin, paylaşımın ve çok şükür içinde bolca sevginin olduğu bir ev...

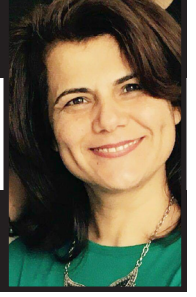
Köşesi, yirmiye kadar sayıp, sağı solu yüzlerce kez sobeleyən çocukların sevincini görmüş, gün yanığı, çatlamış ellerine dokunup, ılık nefeslerini hissetmişti.

Çumra'nın her yerinin bahçelik ve bel vursan suyun çıktığı yıllarıydı. Duvar diplerine ektiğimiz üç beş mısır, birkaç arık ve çiçekleri sulamak için, herkes gibi bizim de mavi bir tulumamız vardı. Ahh o tulumalar her evin vazgeçilmeziydi... Herkes bilir; o ilk yıllarda birkaç hareketle çıkarırdık suyu, sonraki yıllarda üstten su döker, kollara kuvvet yeraltındaki suyu günle buluşturmaya çalışırdık; bazen oyun, çokça iş demektir bu...

Kireç badanalı, toprak aşılı, kara sıvalı, briket ya da kerpiç hayatlarımız (bahçe); kadifeler, akşam sefaları, türbe, patates çiçeği, kasım patları, duvar dipleri mavi sarmaşıklarla kaplıydı. Sarmaşıklar duvarları aşar, sokağa girdiğinde çelenin üstünden gelenleri gülümseyerek selamlardı, gökyüzünün maviliğinde...

Nerdeyse hepsi kerpiç olan o evlerde, sabah erkenden kalkılır, işler erkenden bitirilir, paspaslar çırpılır, muşambalar silinir, betonlar yıkanır, evlerin önü sulanırdı. Bazen bir kovaya doldurulmuş suyla, bazen hortumla! Hissettiniz mi o serinliği, geldi mi o koku burnunuza? Mis gibi ev kokusu, ana-ba-

**ELİFE YILMAZ
MISRAL**

ba-bacı-gardaş kokusu, ait olduğumuz toprakların kokusu...

Bu yazımla, satırlar yettiğince 5 ile 10 yaş aralığımdaki, siyah-beyaz fotoğraflarda kalmış mahallemi anlatmak niyetim. Bazı hitap ve tanımları özellikle halk ağzıyla yazdım ki, gerçek anlamıyla yansıtmak istedim. Yörüğü, Türkmeni, Dağlısı, Göçmeni ile kozmopolit Çumra'yı yansıtan; o zaman sıradan görünen, çok renkli mahalleliyi konu alarak, mahallemi yazmayı seçtim, fazlaca detaya girmeden...

Arkamızdaki Arıkören'li Gurtlar vardı. Hasan Hüseyin emmi- karısı Hacca aba, oğlu Veli- hanımı İmine aba. Aramızda tahta bir kapı vardı ve teklifsiz girer, çıkardık. Garajdan, bahçeden bir ihtiyaç varsa girilir alınır, sormaksızın. Çaylar neredeyse her gün birlikte içilirdi.

Ramazan bayramlarında, namazdan sonra Hasan Hüseyin emmi, komşuları tek tek evlerine davet eder, zaten önceden yemeklerini hazırlamış mahalleli de yemeklerini sinilerle onlara taşırlardı. Önce erkekler, sonra kadınlar ve en son biz çocuklar salonda yemeğimizi yerdik. Dışarıda çeşmenin başında da kadınlar o devasa bulaşıkları yıkar, yine herkes; yenmiş, içilmiş boş çanak ve sinilerini alarak, kendi bayram telaşına dönerdi.

Bayramlara girersek çıkamayız, fakat kısaca değinirsem; biz de ebem de olduğu için bayram bitse de gelenimiz bitmezdi. "Hacce cicemin sıkmasını çok yedim" diyen; hısımlı, köylüsü, tanıdığıyla şenlenirdi üç oda, bir mabeyin evimiz.

Öyle ki bazen, kahve cezveyle değil, çaydanlıkla yapılırdı. Evde çaydanlıkla ablamgil kahve yapıp dursun, her seferinde yırtılsa da çorap naylonlarını elimize almış mahallenin yarısının elini öpmüş olurduk ki maksadımız el öpmek değil, şeker toplamaktı. Gelince topladığımız şekerleri bir de sayar, 'hangimizin şekerini çok' yarışına girerdik.

Herkes bütçesine göre şekerler alır, yanında illaki lokum-bisküvi de olur, tepside tutulurdu. Lami ve lord o zamanın en iyi şekerleriydi. Takkeli şekerler vardı bir de. Bileniniz, hatırlayanınız var mı? Rengarenk, şekilsiz, ağızda dağılan...

Yan tarafımızda, Sürgüç'ü ayakkabıcı Gamarat Mustafa ve küçük kızı Özgül beş yaşından, buğüne kadar benim en iyi arkadaşım oldu. Yazları köyleri Sürgüç'e gittiğinde; oradaki büyük gölden (Hotamış Gölü), sazlardan, kayıklardan ve su yılanlarından bahseder, kuru ovada doğmuş bizlere masal gibi gelirdi anlattıkları.

Karşımızda belediyede çalışan, Gurdun Ömer- karısı Nevriye aba. Kendi halinde sevdiğimiz bir komşumuzdu. Fakat, çok sevdiğim kedim Boncuk, onun verdiği balık yüzünden ölmüş, bu yüzden epey süre 'katil Nevriye' diye seslenmiştim ona. Fakat bahçelerinden çaldığımız elmaların hesabını nasıl veririz bilmem...

Çiftlik sokak ile Atatürk caddesinin keşiştiği yerde Maliyeci Yükselgil vardı.

Ve o andan itibaren KANAL BOYU karşıları bizi. Etrafında yabani iğde ağaçları, Atatürk Caddesi boyunca Fethiye'ye doğru uzanır, başlangıcı Çarşamba'dan gelirdi. Aslı tahliye kanalı olsa da orası bizim pınarımız, deremiz hatta denizimizdi. Elbet içine girip yüzmedik, düştüğümüz zamanlar hariç. Yosun kaplı dibi, kendisine has açan papatya benzeri çiçekleriyle, kurbağaların biyolojik olarak gelişimlerini izlediğimiz yerd. Baharda açan iğde çiçeklerinin kokusuyla, bir mahalle böyle güzel kokar mıydı? Kopardığımız dallarla evimize de taşırdık o kokuyu akşam üstleri...

Suyu bol iken kenarlarında, kurduğunda içlerinde, köprü altlarında oyunlar kurup, çocuklandığımız yerler.

Başlangıcı Çarşamba'ya demiştim; elbette bizim gitmemizin yasak olduğu yerd. Ne zaman mahalle de bir çocuk kaybolsa; aileler o tarafa çocuk aramaya giderler ve genelde de orada bulunur, yol da dayağı yi-yerek eve getirilirdi.

Malumunuz Çarşamba Çayı hepimizin hafızasında güzel anılar, memleketimize bereket katmış olsa da çok can almış, çok ananın yüreğini de yakmıştı.

Tam da orada Uzun Ali- karısı Müslüme abagilin evi vardı. Ali abinin Atatürk İlkokulu'nun yanında bakkalı vardı, her türlü ihtiyacımızı oradan alırdık, en fazla da çeyrek ekmek; kalan son kuruşlarla koşmuş, yorulmuş küçük midelerin açlığına gem vurmak için... Evlerine, kanalın üstündeki köprüden girilirdi. O yüzden o eve girdiğimizde, teslim olmuş bir kaleyi fethetmiş sevincini yaşardık.

Çumra'nın bahsettiğimiz yeşilliği, suyu, kanalı derken sivrisineğimizde çok ünlüydü, biliyorsunuz... Tam o yıllara tekâmül eder mi bilemesem de akşam üstleri belediyenin ilaç arabalarının geçmesini, kızıl erkekli çocuklar bekler, çalınca o zehirli dumanın peşinden koşuşurduk...

Kanalı kesen Nizamülmülk Sokakta Baraj Camisi ve yanında boş bir arsa vardı, oyun alanlarımızdan biriydi. Sebze pazarının kurulduğu pazartesileri, eşya taşıyan at arabalarının arkasına takılmak için pusuya yatarırdık orada. Yol asfalttı ve her gelen at arabasının arkasından koşar, tutunur ve bir süre gidebilmenin çabasını verirdik. Çoğu kez arabanın sürücüsü elindeki kırbaçla bize vurduğu da olurdu ve bırakmak zorunda kalırdık. Dengeli inmeyi başaramadığımız zaman ise; düşüp, hatta sürünüp yolda dizimizi kanatmaktı işimiz. Her pazartesiyi ipe çekerdik...

Yine bu günlerde evlerin çoğunun önüne; nal tıkırtısı ve at boncuklarının şıkırtısıyla pazar erzakı gelirdi. Bize de genelde, İnnili at arabacı Mehmet Ali getirirdi. Bu arada, o sesi duyan, bizden birisi çoktan kapıya çıkmış olurdu.

Ucu çiftliğe çıkan, Nizamülmülk sokaklarında seyarıcılar vardı, mahallenin bakkalıydı. Ayrıca seyyar arabalarıyla satıcılıkta yaptıklarından lakapları buydu. Elimize geçen her kuruş, lira çocuk sevinciyle; emzikli şekere, gofrete, kaşıklı çokokreme, mintiye, tipitipe dönüştürdü. Bazı günler akşama doğru; "baba helva alalım mı?" diyerek, koşarak gittiğimiz bakkaldan, gazete içinde tartılıp, sarılan çarşı helvası ile dönerdik eve. Tadı, keyfi ne eşsizdi, yufkayla ya da çarşı ekmeğinin arasında...

Sonraları alınan kutu kutu helvalar, hiçbir zaman o gazete mürekkebi sinmiş helvanın tadını vermedi...

Yanlarında, Kuzucu'lu Kenanlar, ilerde Soğucaklar, ötelinde Yastıkcı Mustafa Telli-karısı Abide abagil vardı.

Mahallede nazar geçtiğine inanan, çocuğu uyuyamayan, durduramayan, kendini kötü hisseden Abide abaya okunmaya giderdi, okurken de bir esnemesi vardı ki görülmeye değerd, sanki bütün mahallenin nazarını o taşıyordu...

Yastıkçılar dedim; lakabı üzere, evlerimizin baş eşyası olan dayama yastıkları yapardı, Cicek'li Mustafa amca. Evinin dibindeki boş arsaya da getirdiği hasır otlarını (biz kemiş derdik) kuruması için çadır gibi dizer, bizlere doğal kızıl derili kabilesi ortamı yaratır, gerisi hayal gücümüze kalırdı. Hasır otunun, saplı uzun tohumları olurdu, yumuşak tüy gibi ve onlarda oyunlarımızın malzemelerinden biri olurdu. Bir de onu dağıttık estetik bir şekilde, doldururdu ağzımızı, burnumuzu ve savururduk rüzgârda... Verip sırtımızı hasır otlarının üzerine, gözlerimiz

gökyüzünde, bugün olacıklardan habersiz türlü hayaller kurardık, en olmasını istediğimiz ise, bir bisikletimizin olmasıydı. Sonra bir bisikletimiz oldu, kardeşime boyundan büyük bir pinokyo marka bisiklet alındığında...

Çapraz köşemizde Bankacı Ali Özdemir-eşi Gülüzar aba, neneleri Sarıoğlanlı Emine aba, dedeleri Kepekçi Abdullah. Baba oğul ayrı saatlerde; Ali abi uzun boyuyla, sonra babası yaşlı, sakin adımlarla dükkanına giderdi. Dört oğlan çocuğuyla uğraşmakta Gülüzar abaya kalırdı...

Öziş sokakta arkadaşım Elmas'ın babası sıvacı Cemalgil otururdu. Mavi bir rus planet motoru ve yanında sepeti vardı. İlginç bir motordur. Altı kişilik o aileyi de sitemsizce taşırdı o sepetli motor. Balıklar tutardı bir de hiç görmediğimiz dişli balıklar, leğenlerde yüzerken onları izlerdi, meraklı çocuk gözlerimiz. İki katlı, korkuluksuz, tehlikeli tahta bir balkonları vardı, fırsatını bulup da çıktığımızda oraya; karşımızda elmalık, sağımızda evlerimiz; Çamlıca'dan İstanbul'u izlemek gibiydi...

Bu arada, Öziş sokağın asıl sahipleri Başkatıp Ali Rıza Öziş ve Elmas teyzeydi aslında. Sokak adının ve Başkatıp amcanın soyadının aynı olması bir tesadüf olamazdı, fakat ben bağlantısını öğrenemedim, bilginiz varsa paylaşsınız. İki katlı, güzel bir evleri vardı, bahçeleri çok ozenli, özellikle güllerle doluydu. Elmas teyzenin, önüne bağladığı baş örtüsü ve sık tayyörülle salına salına yürüyüşü hep gözümün önündedir. Çoğunlukla yalnızdı ve arada çocukları gelir giderdi. Bazı özel günlerde halamı gönderip, gül istediğimizi hatırlıyorum.

Kış üzerleri kapısının önüne dökülen odun ve kömürü de mahallenin çocuklarıyla taşıdığımızı hatırlıyorum, üstüne harçlık verirdi mutlu olurduk. Oysa hepimiz evdeki her işten sürekli kaçarken...

Elmas teyzenin kiracıları ise, o dönem Endüstri Meslek Lisesinin Müdürü olan Nadir Gökçe ve hanımı Pratik Kız Sanat Okulunun Müdürü Ülker Gökçe'di. Kızları ise Jale ve Lale; ne kadar da sosyetik isimleri vardı.

Daha ilerde ayakkabıcı Kemal Kurnaz, Atalar, Şakirler, dolayısıyla Rakımın değişimini vardı. Oralarla ünsiyetimiz sonraki yıllarda gelişecekti, henüz elmalık ve kanal boyu bize yetiyordu.

Tren yolunun, kanalın ardının çocuklarının, biz den önceki ve sonraki neslin en büyük oyun alanı ELMALIKTI. Bizim köylü Uyar oraya bir temel attırmış, öylece de bırakınca, bizlerin doğal oyun alanı olmuştu. Çok büyük bir arsa ve içinde çok farklı elma çeşitlerinin olduğu bir yerdi. Her ağacın bir biçimi, çocukların yazdığı hikayeleri ve taşların üstünde kadınların halı çırpmışlığı vardı.

Elmalık ve mahallemizde bizim kemik kadro, Özgül, Elmas ve benden oluşurdu. Çok korkusuzdular, ağaca çıkma konusunda onlar iyilerdi, ben de oyun kurma konusunda. Her ağaçta, dalların arasında kendimize göre bir mekân, konfor oluşturmuştuk ve hepimizin bir bölümü-odası vardı. Oradan ülkeler yönetmiş, surları aşmış, prensesleri kurtarmış, aslan kralla savaşmış, ormanlara hükmetmiş, öğrenciler yetiştirmiş, hatta uzaya bile gitmiştik. Dallar bazen kara tahta, bazen uçağın, uzay mekiğinin kumanda masası, bazen taht, bazen sihirli değnek ve bazen sadece dal olurlardı. Öyle ki Elmas ve Özgül o dallara, ayaklarını takarlar ve elleriyle kendilerini aşağıya bırakır ve bir hamlede yeniden elleri ayaklarının yanında buluşurdu. Akrobat gibiydiler...

Yine öyle bir gün, halamın diktiği çiçekli, eteği su taşıyla işlenmiş yeni elbisemle, ağaçların tepesinde oynarken, sırt üstü düşmüş, elbisem yırtılmıştı...Düşmek Allah'ın emriydi de çiçekli elbisem yırtılmasa iyiydi... Nasıl da üzülmüştüm...

Bir arada elmalığın yansıması topladığımız beyaz taşlarla bir mahalle yapmış, dalları süpürge yapıp temizlemiş, evler, odalar yapmış, hayal gücümüzü zorlamış, eğlenceler çıkarmıştık. Elbet uzun sürmemişti bu durum, mahallenin oğlanları kentsel dönüşüm müteahhitleri gibi yıkana kadar...

Sayırsız oyun, bir sürü çocuk, arkadaşlık, paylaşım, gülüşmeler, çatışmalar, ağlamalar, oğlanlar, kızlar, düşenler, büyüyenler, yer değiştirenler, topu tutanlar, kaleye atanlar, itenler, dizi kanayanlar; hepsi bizdik elmalıkta, sizler gibi...

Bu arada elmalıktan bahsedip de Nadir amcadan bahsetmek olmaz! Biz çok çocuktuk; işimiz her şeyle oyun kurmak, o çok yetişkindi ve çok titiz bir adamdı.

Arkadaşım Özgül'ün korkusuzluğundan bahsetmiştim. Bahçelerinde bulup öldürdükleri yılanı gezdirip duruyorduk ve yılan yakıldığında içinden inci çıkar diye bir şey duymuştuk. Hiç yapmamız gereken bir yer de Nadir amcagilin evinin önünde onu yakacakken; o arada, çok sık kullanmasa da sürekli temizlediği turuncu Murat 131 otomobilini yıkıyordu. Ateşle uğraştığımızı görünce de bize kızmıştı. Bunun üstüne de Özgül'de yılanı önüne atmış, o da kürekle bizi kovalamıştı. "Kürek ne alaka" demeyin, titiz biri olduğunu söylemiştim. Araba yakadığı gün etraftaki otları da kürekle temizler, çöpleri toplardı. Aslında iyi günlerimizde çöpleri birlikte toplar ve yakardık. İşin içinde ateş olduğu için de bize cazip gelirdi, üstelik üstüne bize şeker de verirdi. O yıllara ait kazanmış kişiliklerden biridir kendisi. Bazen, bir an sokakta yürürken çöp toplarken yakalarım kendimi onun gibi!

Bu arada kovduğunun ertesi günü yine aynı yerde ölü bir fareyi, cam parçasıyla ameliyat etmeye çalışmış, başaramamıştık. Biz de farenin ölüm sebebini anlayamadığımız gibi anatomisini de öğrenememiştik. O gün birer doktor olamayacağımızı da anlamıştık...

Mahalle tamamen bahçelik olunca, ma-yıstan itibaren açık hava manavı gibi olurdu. Karşı komşumuzun yaz elması, köşedeki komşunun kayısı çeşitleri, Gülüzar abagilin yan duvarındaki ekşi elmalar, Öziş sokak-taki büyük elmalık ve biraz ilerdeki armutluk. Baharın gelmesiyle, ağaçlar çiçeklerle bezenir, çamurdan kurtulmanın sevinciyle kendimizi ağaçların tepesinde bulurduk, gönlümüzce oynamanın sezonunu da açmış olurduk. Bu arada çiçekler kendini atıp da, meyveler kendini göstermeye başladığında; biz de yemeye başladık, çelenlere çıkarak-yıkarak-dağıtarak, dizlerimizi kanatarak-düşerek, yazın sonuna ve en tepedeki ulaşılmaz elmaya kadar....

Karşı komşumuzun yaz elması demiştim hani; gölgesinde otururken birden aklımıza gelir, taşı yukarıya atar kaçışır, sonra altına düşenleri toplar, yine aynı gölgede onları yerdik.

Ev sahibi kızarmıydı? İllaki! Çünkü arada kamış çelenin üstüne çıkıp, yıkıp dağıttığımızda oluyordu. O haksız mıydı, bu hırsızlık mıydı? Elbette değildi, çünkü kendi gölgesinde yiyorduk... Allah affetsin çocuktuk!

Köşedeki kayısının çekirdeği acı olduğu için onun biraz büyümesini beklememiz ge-

rekiyordu. Bu sırada elimizle rahatlıkla uzanıp koparabiliyorken; tam tatlandığı zaman kayısılar yukarıda kalıyor, taşla düşürmek ya da sallanan briket duvarın üstüne çıkmak zorunda kalıyorduk. Çok zordu çocuk olmak! Bu arada o sıcak günlerde öğle uykusuna yatan komşuları da çok seviyorduk, sebebi malum...

Çumra'nın neredeyse çoğu gibi, bizim sokaklarımız da hep toprakta, asfaltla mahallemizin tanışıklığı çok uzun yıllar sonra olacaktı. Kışları iri Sodor kumu dökülür, yine de Çamurlu Çumra namını yürütürdü. Yağmur yağdı mı, evlerin önü göl olur, biz içine dalmanın, babam kürekle suyu boşaltmanın derdine düşerdi. Bu arada böyle günlerde elmalıktan daha iyi beliren, gökkuşağına bakmaya gider, altından geçmeye çalışırdık. Geçebilirden cinsiyet değiştirilir sanıyorduk ve biz de erkek olmanın hevesindeydik, her ne kadar kız çocuğu olarak çok sevilmişsek de! Çünkü şimdiki gibi, o zaman da dünya onlarındı...

Kışlar çetin geçerdi. Karlar yağar, rüzgarlar eser, kürs oluşurdu. Oraları kazıp kendimize mağaralar yapardık. Her evin önünde de mutlaka bir kardan adam olurdu. Üşenmezdik, üşümeyi de bilmezdik o yıllarda.

Çumram çamurlu olduğu için, her kapı önünde demirden, ayakkabı sıyrığaçları vardı. O çamurlu günlerde eve girmeden önce ayakkabıların önce altı, sonra yanları, tekrar altı temizlenir, bir de ayakkabının ucuyla orada kalan çamur tabakası, arkadan gelecek kişi için temizlenirdi. Çok pratik, manuel, zor ama zor olduğunu bilmediğimiz alışkanlıklarımız, ritüellerimiz vardı. Kıyafetler fırçalanır, ayakkabılar boyanır, sonra da cilalanırdı... Büyüklerin ceketini tutulur, ayakkabısı önüne konurdu. Gelince ceket, paltosu alınır. Hatta kış günlerinde misafirin elini yıkaması için leğen getirilir, sobanın üstündeki bardakla eline su dökülür, bir başkası da elinde havluyla ayakta beklerdi.

Evin ebeleri, dedeleri çok önemliydi. Geçmişten geleceğe köprüyü kuran, karar mekanizmasıydı onlar. Evin, mahallenin; bilgisi, danışmanı, kūs barıştıranı, hatırından çıkılmayana, sofrasına oturulması; kısacası eli öpülesi kıymetlileriydi.

Hacce ebem de onlardan biriydi. Kimi İnnili ebe der, kimi Yörük ebe, kimi Hacca aba derdi. Evimizin en baş köşesi ona ait olduğu gibi, evin köşesindeki gölge de onundu. Kırmesini alır gölgeye çıkar, ardından komşularda gelirdi. Kiminin elinde iş, kiminde çocuğu, kiminde tepside akşama pişirilecek fasulye. Herkes orda derdini döker, lafını eder, çocuklarını gözler, eşlerin gelmesini beklerlerdi. Bir de ebem, her mübarek cuma öncesi bize, kilitli sandığından kağıtlı, kağıtsız şeker çıkarır, yeleşimin iç cebine koyar, başta bizlere, sonra komşu çocuklara adak verirdi. Ebem adak derdi, biz de perşembeyi beklerdik, adağın hatırına.

Kömürlüklerimiz, yakacaklarımız da vardı değil mi? Kemrelikler, keslikler, samanlıklar... Oralarda oyun oynarken de suç işlediğinde de saklanılır, hatta evin kedileri oralarda doğum yapardı.

Kışın terslerin üzerine kalbur koyup, değnekle destekleyip ip bağlar, kuş yakalamaya çalışırdık. Hiç yakaladık mı hatırlamıyorum! Çünkü o kadar çocuktuk ki! Ebem akıl verir, iki örüklü akıllı ablamgil yapar, biz de koca kara gözlerimizle pencereden bir ümit yakalamayı beklerdik.

Ablamgil deyince; onların diktiği bebekler aklıma geldi. Plastik bebeklerimiz de olurdu, fakat onlar eskirdi. Bezden bebekler dikerlerdi, örgülü saçlı, kaşlı, mavi gözü, kuzumuzu dudakları olan...

Kendimiz de değneği haç şeklinde bağlayıp, yün ile kafası olan bebekler, o bebeklere de kibrit kutularını yapıştırıp eşyalar yapardık. Kibrit kutusundan telefonlarda yapardık, hatırladınız mı?

Hatırı bitmeyen, yüreğimizde sıcaklığını koruyan, yüzlerimizde tatlı bir gülümseme yayan o yıllardan kısmen de olsa kendimce yazmaya çalıştım. Elbet ne o elmalıklar kaldı ne bel bassan su çıkan Çumra... Kamış çelenler beton, çamur yollar asfalt, sokak adları numara, çoğu kahramanlar da rahmetli oldu. Elbet daha bahsedilecek bir sürü olay, yüzlerce konu, detay, insan varsa da şimdilik böyle olsun...

Kalanlara sağlık, gidenlere rahmet, sizlere de saygılar sunuyorum...

ÇOCUKLUĞUMUN BARDAKÇI MAHALLESİ

Çoğunuz bilirsiniz ama Bardakçı Mahallesinin adının nereden geldiği ile başlayayım. Bu mahallenin adı 1933-1938 yılları arasında Konya valiliği yapmış olan Ali Cemal Bardakçı'dan geliyor. Kendisi herkesin çok iyi tanıdığını sandığım tarihçi/yazar Murat Bardakçı'nın dedesi olur.

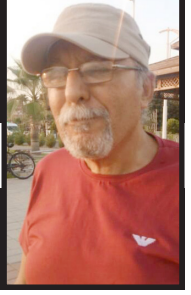
Projesi Alman mimarlar tarafından çizilmiş olup, birçok mimarlık fakültesinin şehir planlaması dersinde "örnek proje" olarak anlatılır. Birbirine paralel olarak uzanan ve onları dikine kesen sokaklar. Bin metrekairelik arsaların bir köşesine oturtulmuş, çatılarına kiremit döşenmiş beyaz badanalı evler. Çatı kesitlerinin geniş açılı üçgen olduğunu da belirtmeliyim. Bu evler, bahçeleriyle birlikte, yerleştirildikleri adanın konumuna göre iki veya üç cephelidir. Ön kısımları geniş bir sokağa açılır, arka kısımları ise nispeten dar olan bir sokakta kalır. Bu bölümde hayvan besleyecekler için düşünülmüş bir ahır vardır. Geniş sokakları belli aralıklarla dikilmiş akasya ağaçları süsler.

Dört yaşında Romanya'dan gelmiş olan babam, halam ve üç amcamla birlikte böyle bir evde büyümüş. Dedem ben doğmadan öldüğü için onu tanıyamadım. Babaannem ise ben on bir yaşındayken öldü. Evimizin bahçesinin içinde fırın evi – herhalde babaannemin peçka dediği toprak sobadan dolayı- dediğimiz, önü tamamen açık, bir duvarı bu odaya ait, bir duvarı sokağa, diğeri bahçeye bakan üç duvarlı ek bir bölmeyle bitişik bir odada kalırdı. Kahvaltılarını birlikte yapar, öğle ve akşam yemeklerini birlikte yerdik. Sonra odasına çekilir, hiç ziyaretçisi eksik olmazdı.

Çocukluğumda yukarıda bahsettiğim, bütünlüğünü koruyan göçmen evlerinden çok az sayıda kalmıştı. Dedemin bahçesinin beşe bölündüğü gibi, çocuk sayısına göre kimi bahçeler miras yoluyla ikiye, üçe veya dörde bölünmüştü. Ama bir köşede dededen kalma ev mutlaka dururdu.

Önceden biraz değindim ama bu evlerle ilgili ek bilgiler versem iyi olacak. Bu evlerin ana giriş kapıları, sokağa bakan duvara bitişik değildi. Kapıya ulaşmak için yaklaşık bir metre uzunluğunda bir boşluk olurdu. Ayakkabı-

**METİN
EREN**

lar gündüzün bu boşlukta çıkarılır, akşamları içeri alınır. Yağmur yağduğunda sığındığımız yerd burası. Evin kendisi ve evle birleşen kerpiç bahçe duvarı çamurla sıvanır, sıvanın üstü kireçle veya ak toprakla badana edilirdi. Kireç badanalı evlerin zeminden itibaren yaklaşık yarım metrelik kısmı çivitle boyanırdı. Bu laciverte yakın renk, ne de güzel yakışırdı bu evlere!

Zamanla evlerin önündeki boşluklar duvarla kapatılarak evin bir parçası haline geldi. Çivitle boyanmış alt kısımlara, çakıllı serpmeye sıvalar yapılmaya başlandı. Evlere bahçe duvarından açılan kapılardan giriliyordu artık. Çocukluğumda bize yakın yerlerde orijinalliğini koruyan sadece birkaç ev kalmıştı. Bunlar Çumra'dan ayrılan göçmenlerin sattıkları evlerdi. Bunlardan birinde oturan Naciye ablanın – biz çocuklar Naciye aba derdik- evini hiç unutmam. Mahallede "Dağlı Naciye" olarak bilinirdi. Eşi ölmüştü her halde. Etiye sütlüye karışmaz, dedikodu bilmez, bahçesine ektiği domates, biber, marul gibi, sebzeler satarak ev geçindirirdi. Yazın en büyük zevkimiz, suyunu tulumla çekerek doldurduğumuz havuzunda yüzmektir. Gerçi buna yüzmek de denmez ya! Cibıldaşmak diyelim en iyisi.

Bardakçı Mahallesi deyince, Cumhuriyet Meydanını ve bu meydanın çevresini anlatmadan olmaz. Meydanın geniş bir köşesini kaplayan Bardakçı Camisinden başlayalım o zaman. Taştan yapılmış bir binadır. Bu binanın yerden bir buçuk iki metre boyunca, camiye çepeçevre kuşatan, bir ayak genişliğinde bir çıkıntısı vardı. Çocukken en büyük zevkimiz bir yolunu bulup oraya çıkmak ve ellerimizi ve göğsümüzü taş duvara dayayıp caminin çevresini dolanmaktı.

Caminin içi mahallelinin evlerinden getirdiği farklı desenli, renkleri solmuş halılarla kaplıydı. Şimdiki camilerde olduğu gibi, saf düzenini sağlayacak şekilde tasarlanmış yumuşacık halılar yoktu.

Yanında iki oda bir sofadan oluşan, beyaz badanalı, ucundan kamaşları sarkmış, toprak damlı ek bir yapı vardı. Burası beş yaz tatili boyunca gittiğim mahalle mektebiydi. Bir odasında erkek çocuklar, diğer odasında kız çocuklar okutulurdu. Tabanında serili hasırın üzerine, diz çökerek otururduk. Çoğu zaman, önündeki koyu gölgeli bir ağacın altına konulmuş, banklar üzerine oturularak yapılırdı dersler.

Cami bahçesinin alçak duvarı mahalle halkının katkılarıyla imece usulü yapılmıştır. Babamın işten geldikten sonra, duvarına beton dökmeye gittiğini hatırlarım. Osman amcam da harç taşıdığını söylerdi.

Camiden çıkıp meydanın kuzeyine doğru yürüdüğünüz zaman, ilk gözünüze çarpan şey cıngıraktır. Cıngırığın üstündeki kalın geniş bir kalası, kalasa halatla bağlı, kırba da denilen köseleden yapılmış kovayı, çevresindeki yalaktan su içen inekleri hayal meyal hatırlarım. Ben mahalle mektebine başladığım zaman, cıngırık kaldırılmıştı. Ama musalla taşını hiç unutmam. Çocukken çok yüksek gelirdi gözümüze.

Karşıdaki yolun bir ucu Konya asfaltına, diğer ucu demir yoluna kadar uzanır. Bu yolu kesen yol, yaklaşık yüz metre ilerisinde hiç ekili görmediğim Tömtöm'ün tarlasına kadar giderdi. Zamanında mahallenin harman yeri olarak kullanılmış. Ama ben bu tarlayı bu sokakların çocuklarıyla yaptığımız futbol maçlarından hatırlarım. Biz pancar şirketi çevresinin çocuklarıydık çünkü.

İki yolun tam kesiştiği yerde açık yeşil boyalı iki basamaklı taş bir merdivenle çıkılan bir kahve vardır. Burası Kurcalıların kahvesi olarak bilinirdi. Gençlik yıllarımda Maraşlılar işletmişti. Soyadı yanılmaz. Maraşlılar da göçmendir.

Yazın önüne tahta sandalyeler çıkarılır, çaylar içilir, sohbetler edilir. Bu sohbetlere içerdiden kutuya sertçe vurulan tavla pullarının sesleri eşlik eder. Domino da oynar bazıları. Ama sesi duyulmaz. Kulağı çok hassas olanlar her elin bitiminde domino taşları karıştırılırken çıkan metal seslerini duyabilirler belki.

Bir de Mahmut'un kahvesi dediğimiz bir kahve vardır. Koyu mavi boyalı kapı ve pence-releriyle hatırlarım. Meydanın doğu tarafında köşeye yakın bir yerdedir. Halamın oğlu burada horoz dövüşleri yapıldığından bahse-derdi. Bu tür dövüşlerin seyircisi olmak, bana

göre bir şey olmadığı için hiç ilgimi çekmedi.

Bir ara meydanın batı tarafında da bir kahve vardı. Kime ait olduğunu hatırlamıyorum. Ama Bardakçı Sporlu futbolcuların soyunma odası olarak kullanıldığını iyi hatırlarım. Mavi beyazdı formaları. Osman amcam takımın yöneticisi olduğu için, yıkanmak amacıyla eve getirir, evin arkasındaki kuruluk denen bir yere koyardı.

Yengemin çamaşır gününe kadar orada durduğu için, bazen amcamın oğlu Cavit'le kuruluştan formaların yarısını alır, ter kokan formaları bizim takımın oyuncularına dağıttık. Şimdi düşünüyorum da dizlerimize kadar uzanan, kolları haldır huldur duran formalarla ne kadar gültünçmüşüz. Bu arada kendime de pay çıkarayım. Bugüne bugün Bardakçı Sporun formasını giymiş adamım (!)

Cumhuriyet Meydanını anlatıyordum, nerelere gittim. Orada büyükler arası futbol maçları yapılırken biz çocuklar seyirciydik. Sinemacı Hakkı abinin kurduğu kırmızı-beyaz formalarıyla Zafer Spor, yeşil-siyah formalarıyla çoğunluğu Yörük olan Yenidoğan Mahallesinin Ümit Spor, sarı siyah formalarıyla Baraj Spor hatırladığım takımlar arasındadır. Bazen karakucak güreşler de yapılmış bu meydana. Ben görmedim ama duydum. Öğrencilik dönemimde birkaç milli bayram töreni de yapılmıştı. Meydana bakan evlerden oluşan adanın doğu köşesindeki Celil ağanın bakkal dükkânını da unutmayayım. Pencere çerçevesine asılı bir file içindeki kırmızı-beyaz ve mavi-beyaz kalın çizgili naylon toplar... Nerdeyse haftada bir arkadaşlarımızla yetmiş beş kuruşu denkleştirerek bunlardan birini alırdık.

Mahalledeki düğünlerden de bahsedeyim biraz. Düğüne davet mahallenin yaşlı, yoksul bir kadını tarafından yapılırdı. Sırtında bir un çuvalı taşır, davet edilen her kişi bir tabak un dökerdi bu çuvala. O zaman düğünler bahçelerde yapılırdı. Akşam düğünleri için iplerin üzerine elektrik ampulleri dizilirdi. Kadınlar, genç kızlar, çocuklar oynayıp eğlenirdi. Tam hatırlamıyorum ama perşembe veya cuma akşamından itibaren başlardı düğün. Gündüz düğünlerinin birinde şimdi takı töreni dediğimiz, o zaman "daktatma" denilen bir tören yapılırdı. Sesi gür bir kadın çıkar, hediyeye getirenin adını lakabıyla birlikte, verdiği hediyeyi de bağırarak söylerdi. "Falanların Ayşe'den bir bakır tencereeee!" gibi.

Gelin ve damadın yakınları geline irili ufaklı altınlar ve bilezikler takarlardı. Para da takılırdı tabii ki... Kimisi için bunun miktarı iki buçuk veya beş liralık kâğıt paralar olurdu. Hali vakti yerinde olanlar için bu miktar daha fazlaydı. Cumartesi akşamı, kına gecesi olur, bu geceye kadınlar ve genç kızlar, sandıktan çıkarılan, bindallı denilen geleneksel giysileriyle katılırlardı. Pazar günü de "gelin alma" töreniyle, gelin çıkarılırdı.

Erkeklerin eğlencesi, düğün öncesi ip gerimi ve damat tıraşı sırasında olurdu. İp gerimi dediğimiz şey, gelinin çeyizinin asılmasından önceki ilk aşamadır. Kız evinin bir odası, gelin kızın çeyizlerinin gösterilmesi için hazırlanırdı. Bu çeyizlerin asılması için mahallenin delikanlıları tavana ipler gerer, belli yerlerden çivilerle tuttururlardı. Bu işleri yapan gençlerin yorgunluklarını gidermek için, aynı günün akşamı bir eğlence düzenlenirdi. Ertesi gün gelinin kendisi ve arkadaşları tarafından çeyizler bu iplere asılır, ziyaretçiler için hazır hale getirilirdi.

Haftada bir gün Yıldırım Sineması veya Dilek Sineması'nda "yalnız bayanlara" matinesi olur. Saat 14:00! de. Kadınlar genç kızlar, çocuklar bayramlık giysileri içinde yollara dökülürler. Türkân Şoray veya Hülya Koçyiğit'in filmleri olduğu zaman "yalnız bayanlara" olmasının da önemi yoktur. İster akşam ister gündüz seanslarında olsun sinemaların balkonları aileler için ayrılmıştır. Ana, baba ve çocuklar birlikte giderler sinemaya.

Hele Hıdırellez günleri! Hıdırellez akşamı çok şenlikli olur Bardakçı Mahallesi. Ateşten atlanır, kâğıt fenerler yakılır. Her taraf ışıl ışıldır. Cıvı cıvı sesler doldurur ortalığı. Ertesi gün gidilecek piknik için çok önceden evde hazırlıklar başlamıştır.

Köfteler, patatesler kızartılır, zeytin yağlı sarmalar, dolmalar yapılır. Tam 6 Mayıs günü, kimi yaylı arabayla, kimi yayan yapıldak yola koyulur.

Çay boyuna, yani Çarşamba Çayı'na doğru. Bazısının ellerinde kamıştan yapılmış sarması, bazısının da ağaç dallarından örülmüş kahverenginin çeşitli tonlarındaki piknik sepetler vardır. Baraj Caddesi'nden geçilir. Kiminin elinde gazocağı, kiminin elinde çaydanlık, kiminin elinde dürüldü bükülmüş kilimler ve minderler vardır. Bazıları da çantalı radyo taşırlar. Konuşa konuşa, gültüşe gültüşe gidilir piknik yerine. Gelince uygun bir ağaç altı seçilir. Çocuklar için salıncak kurulur. Öğle olunca kuş sesleri, çiçek kokuları eşliğinde hazırlanmış nevaleler yenilir. Bir de üstüne çay demlendi mi, değmeyin insanların keyfine! Sonra gelsin tatlı sohbetler. Oyunlar oynansın, radyodaki türkülere eşlik edilsin, çocuklar özgürce koşuştursun...

Bu yazımda, Bardakçı Mahallesi'ni ana çizgileriyle anlatmaya çalıştım. Çocuk gözünden ve çocuk masumiyetiyle. Kuşkusuz eksik bıraktığım ve yanlış hatırladığım şeyler de olmuştur. Onları da çocukluğuma verirseniz sevinirim.

İSTEK

Öyle bir hayale dalıp
Kendimden geçmek isterim
Engin denizleri aşıp
İssiz bir çöle konmak isterim

Rüzgârlarla sarmaş dolaş
Birlikte uçmak isterim
Sessizliğin kohnuna yatıp
Hiç uyanmamak isterim

Aşkın sancısını çekip
Bitmek, yok olmak isterim
Derdimi ağuyyla içip
Kanda sır olmak isterim

ANUŞ GÖKCE

Anuş'um yârime gidip
İçeri girmek isterim
Zamanı mekânı geçip
Ona kavuşmak isterim

1982/KONYA

ÇUMRA'NIN HELVACI VE MARKETÇİLERİ

Bu sayımızda sizlere Çumra'mızın sevilen ve sayılan helvacıları ve market işletmecilerinden bahsedeceğim. Severek ve beğenerek okuyacağınızı umduğum bu yazsıyı hazırlarken bana yardımcı olan aile fertlerine teşekkür ediyorum.

MEHMET NURİ TERZİ (Helvacı Hacı Nuri)

Tabiri caizse sıfırdan kurulup zaman içinde ortaya konulan çaba ve gayretlerin, azim ve iradenin neticesinde bugünlere gelen, Çumra'mızda emeği, gayreti ve hakkı olan büyüklerimizden birisi de elbette ki Mehmet Nuri TERZİ amcamızdır. Kendisi Çumra'nın yokluk ve kıtlık yıllarında akrabası olan Zeki KÜÇÜK ile ortak olarak kurduğu ve yıllarca başarı ile çalıştığı helva, tatlı, reçel, lokum ve diğer gıda maddelerinin imalatı ile anılmış ve "Helvacı Nuri TERZİ" lakabıyla anılmaktadır.

Mehmet Nuri Terzi 1931 yılında Artvin ili Şavşat ilçesinde dünyaya geldi. 4 yaşlarında iken ailesiyle birlikte Çumra'ya geldiler ve Beylerce (Batum) köyüne yerleştiler.

İlkokulu Çumra Atatürk İlkokulunda okuyan Mehmet Nuri TERZİ 1951 yılında vatani görevini yerine getirmek için askere gitti. Asker dönüşünde bir müddet serbest

SEDAT ULUPINARLI

çalışan Mehmet Nuri TERZİ 1957 yılında akrabası olan Zeki KÜÇÜK ile Çumra'da Yoğurt Pazarı olarak bilinen yerde yaklaşık yarım asır sürececek bir ortaklık ve hizmetin temellerini attılar. O gün ortaya atılan bu temeller daha sonraları meşhur "HELVALAR TİCARET" olarak büyüyüp gelişti. Henüz lokanta kültürünün olmadığı Çumra'da gerek köylerden gelip gidenlere ve gerekse öğrencilere helva-tahin servisi yaptılar.

Helvacı Nuri TERZİ işinde samimi dürüst ahlaklı, ilkel ve başarılı bir esnaf olarak Çumra'da iz bırakanlar kervanına katılmış ve adını yazdırmıştır. Evlatlarını da aynı kendisi gibi temiz, terbiyeli, ülkesine ve maneviyatına aşık Çumra sevdalısı insanlar olarak yetiştirmiştir. Yıllarca severek ve sevdirek yaptığı işini 1997 yılında sağlık sorunları nedeniyle bırakmak zorunda kalmış ve işyerini ortağı Zeki KÜÇÜK ile evlatlarına teslim edip istirahate çekilmiştir.

Ticarete başlamasıyla çevresinde tanınan ve 1960'lı yıllarda ihtiyar amcaların geleneksel olarak yerine getirdikleri hac ibadetini 34 yaşlarında delikanlı olduğu dönemlerde ifa etmiş ve bu konuda örnek olmuştur. O dönemlerde sosyal çevresinde etkili olmaya başlayan Helvacı Hacı Nuri Çumra'nın ileri gelenlerinden Hacı Abdurrahman SAYICI, Hacı Ramazan ERKOYUNCU, Hacı Süleyman ATÇI ile sosyal hizmetlerin öncülüğünü yapmışlardır. Bunlardan ilk olarak Çumra'ya İmam Hatip Ortaokulunu kazandırmışlardır.

Hacı Nuri TERZİ aynı zamanda Çumra'da Milli Görüş düşüncesinin öncülerinden olmuş, 1969 yılında Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN ile görüşerek ilçemizde bu hareketin başlatılmasında öncülük yapmıştır. Her geldiğinde ERBAKAN'ı evinde misafir etmiş ve Çumra'nın tüm köylerinde beraber faaliyet yürütmüşlerdir.

Kutuplaşmanın ileri derecede olduğu o dönemlerde Çumra'nın ileri gelenleriyle birlikte hareket ederek sükûneti sağlamışlar ve itibarlı bir siyaset yürütmüşlerdir. Daha sonraki yıllarda ise gerek ticarete ve gerekse siyasette belirli faaliyetler yapmış ve Çumra'ya hizmet etmiştir.

1980 ihtilaliyle herkesin ortak yaşadığı bir takım sıkıntuların yaşanması ve siyasi yasaklar ile başlayan siyasi değişikliklerde genç nesillere destek vererek aktif siyasetten uzak kalmıştır. 2000 yılına kadar Çumra'da ikamet eden Mehmet Nuri TERZİ bu yılda Konya Meram ilçesine taşınmış ve hayatını burada devam ettirmiştir. Mehmet Nuri TERZİ 14.02.2022 tarihinde vefat etmiş ve Çumra'nın Beylerce köyüne defnedilmiştir. Rabbim rahmet eylesin...

HELVACI ZEKİ KÜÇÜK

Çumra'mızda ağırbaşlı, edepli, terbiyeli, örnek ve ahlaklı insanların gelip geçtiğinden zaman zaman bahsederiz. Onların edep ve hayâsından, ticaret ve ahlakından zaman zaman bahsedilir ve örnek gösterilir yeni nesillere. İşte onlardan birisi de Helvacı Zeki KÜÇÜK abimizdir. Kendisi Artvinli olmasına rağmen Çumra'mıza mal olmuş ve adı Çumra ile yan yana yazılınca yakışan büyüklerimizden birisidir.

Zeki KÜÇÜK 1940 yılında Artvin İlinin Ardanuç İlçesinde Yusuf KÜÇÜK ve Gülhanım KÜÇÜK çiftinin oğulları olarak dünyaya geldi. Zeki KÜÇÜK, ilkokulunu Ardanuç

İlçesinin İncilli köyünde tamamladı. Daha sonra ailesiyle birlikte 13 yaşlarında 1953 yılında Çumra'ya göçüp yerleştiler. Zeki KÜÇÜK 1960 yılında vatani görevini yapmak üzere Erzurum'a gider ve askerlik dönüşü evlenerek iş hayatına atılır. Artık kendi ayakları üstünde durmak ve hayatını kazanmak zorundadır.

O yıllarda Çumra'da tatlı, helva ve lokum yapan Beyşehirli bir usta vardır. Zeki KÜÇÜK o ustanın yanında işe başlar ve aradan birkaç yıl geçtikten sonra mesleği güzelce öğrenir. O dönemlerde kendileri gibi Artvin'den Çumra'ya göçüp yerleşen ve aslen akrabaları da olan Nuri TERZİ ile birlikte ustasından helva ve tatlı kazanlarını satın alarak yeni bir dükkân açarlar. Açtıkları bu dükkân o zamanlarda istasyona yakın olması ve işlek olması sebebine binaen eski yoğurt pazarı (Çarşı Camiinin arka kısımları) civarındadır.

Onların bu ortaklığı "HELVACILAR TİCARET" adı altında büyüyerek devam edecektir. Bu ortaklık dillere destan olacak bir anlayış, edep, terbiye ve kardeşlik duygusunu ortaya koyacak ve tam 46 yıl sürecektir. Bu örnek ortaklık işin iyice büyümesi, çocukların büyüyüp dağılmaya başlaması ve 2012 de Zeki KÜÇÜK 'ün vefat etmesine kadar devam eder. Gerek Zeki KÜÇÜK ve ailesi gerekse Nuri TERZİ ve ailesi birbirlerinin kalbini hiçbir zaman kırmamışlar ve hep saygılı davranmışlardır. Toplum içerisinde onların bu örnek davranışı hep parmakla gösterilmiştir.

Zeki KÜÇÜK ve Nuri TERZİ ortaklığında günden güne büyüyen ve gelişen Helvacılar ticaret bölgede o dönemin şartlarında kimsenin cesaret edip yapamadığı esnafılığı yapmış ve işin büyümeye başlamasıyla Halit OFLAZ Caddesi üzerindeki meşhur Helvacılar Ticaret ve Toptan Gıdayı açmışlardır.

Bu dükkânda Reçel, Köpük Helva, Ak Helva, İrmik Helvası, Susamlı Helva, Akide Şekeri, Peynir Şekeri ve lokum çeşitleri üretmeye başlamışlardır. Kalite ve ahlaklı hizmet anlayışıyla halkın takdirini kazanan Helvacılar Ticaret aynı zamanda toptan gıda işine de girerek Çumra'mıza hizmet etmişlerdir.

Zeki KÜÇÜK 1970'li yıllarda Çumra sporda yöneticilik yapmış ve bir dönem futbolda oynamıştır.

Kendisi çok zeki olduğu için o dönemin şartlarında kendisine sağlık memurluğu teklif edilmiş ama o esnaf olmayı ve ticaretle meşgul olmayı tercih etmiştir. 4 kız ve 1 oğlan babası olan Zeki KÜÇÜK'ün eşi de 2008 yılında vefat etmiştir.

Babasının vefatından sonra Helvacılar ticaret ortakların ayrılmaya karar vermesiyle Zeki KÜÇÜK'ün oğlu Ahmet KÜÇÜK'e kalmış ve birkaç yıl o idare edip işletmeye çalışmıştır. Ahmet Küçük Çumra'mızda herkesin tanıdığı gibi edepli, temiz, terbiyeli bir kardeşimizdir. Kendisi engelli olan Ahmet KÜÇÜK birkaç yıl marketi devam ettirmeye çalıştı ve bunu başardı da aslında... Ama ne çare ki doktorların Ahmet'e daha fazla yorulmaması gerektiğini söyleyip işi bırakmasını tavsiye etmeleri üzerine emekliye ayrılıp 50 yıldır kesintisiz devam etmekte olan iş yerlerini kapatmıştır. Aradan uzun bir zaman geçmeden Çumra'nın ve ailenin sevgilisi olan Ahmet KÜÇÜK vefat ederek hakkın rahmetine kavuşmuştur. Rabbim cümlesine rahmet eylesin.

BEKİR KALDIRIM

Ömrünü Çumra'da esnafılık yaparak kazanıp harcayan ahlaklı, dürüst ve iş terbiyesine sahip olan bir büyüğümüzden bahsedeceğim. Çocukluk yıllarından itibaren Çumra'da çalışarak kazanan ve adı Çumra ve ucuzluk ile anılan Bekir Kaldırım'ın ya-

şam hikâyesi.

Çumra'da Kaldırım Bekir lakabıyla anılan ve uygun fiyata malzeme vermesiyle tanınan Bekir Kaldırım 1942 yılında Konya'da dünyaya geldi. Celal Kaldırım ve Nadire Kaldırım çiftinin oğulları olarak dünya ya gelen Bekir Kaldırım ilkokulunu Çumra'da okudu. 1948' de Babası Celal Kaldırım'ın Çumra ya manifatura dükkânı açmak için ailesiyle birlikte Çumra'ya göç etti. Ticaret yapmak ve çocuklarını esnaf olarak yetiştirmek istediği için olsa gerek Çumra'da manifaturanın yanına bir de yorgancı dükkânı açtı.

Bekir Kaldırım 1963 yılında vatani görevini yerine getirmek için Erzincan'a gider. Vatani görevini yerine getirdikten sonra Çumra'ya geri dönen Bekir Kaldırım 1965 yılında eşi Neriman Hanım ile evlilik yapar. Bu evlilikten 2 oğlan bir kız çocuk sahibi olurlar.

Çumra'da babası Celal Kaldırım'ın manifatura dükkânının yanına 1968 yılında Bakkal dükkânı açarak gıda sektörüne ilk adımı atar. Babası Celal Kaldırım in 1974 yılında hac görevini yaparken hastalanıp vefat etmesinden sonra manifatura dükkânının olduğu alana taşınan ve burada işleri genişletmeye başlayan Bekir Kaldırım hem perakende hem de toptan satışını yapmaya başladı.

Aktariye ve bakkaliye üzerine köy bakkallarına, Mahalle bakkallarına ve bireysel müşterilerine hizmet etmeye başladı. Çumra halkı Bekir Kaldırımı ucuz mal verdiği ve hizmette müşteri memnuniyetini önde tuttuğu için "ucuzlukça Bekir" lakabını vermişlerdir.

Bekir Kaldırım Çumra'daki dükkânını 1985 yılında satarak çocuklarının eğitimi ve gelişimine katkı yapmak amacıyla Konya'ya göç etti. 2 yıl kadar Konya'da çalışan Bekir Kaldırım 1987 yılında Çumra'ya geri göç etti ve aynı gıda işine devam etti. Kendisi uzun yıllar aynı adreste Çumra'ya toptan ve perakende gıda hizmeti verdikten sonra emekliye ayrıldı ve bayrağı kendisi gibi çekirdekten esnaf olarak yetişen oğlu Celal Kaldırımı devrederek evine çekildi. Şimdilerde yıllardır aynı çizgide aynı anlayışta Çumra'ya hizmet eden Kaldırım Market Celal Kaldırım tarafından işletilmektedir.